

Mari Leppänen

Piispanvihkimysmessu Turun tuomiokirkossa 7.2.2021

Luuk. 2:22–33

Ohikatsottujen matka temppeliin

Valmistautuessani piispan vihkimykseen, mielessäni on ollut tuomiokirkon pitkä käytävä. Käytävä suuntaa kulkuni alttarille ja matkani maailmaan.

Pitkä käytävä vie ajatukset kaikkiin niihin askeleisiin, joita näillä kuluneilla kivillä on kuljettu. Kulkueisiin, jonka alkupäässä on liikkeellä oleva Jumalan kansa. Myös Jerusalemin temppeliin kulkeva köyhä joulun perhe, jonka ohi moni oli katsonut ja joilta moni oli sulkenut ovensa. Marmorisen temppelin käytävällä heidän on täytynyt tuntea arkuutta, ehkä vierauttakin.

Kun Maria ja Joosef kulkevat Jerusalemin temppelissä, tätä Turun tuomiokirkon käytävää ei vielä ole. Menee yli tuhat vuotta, kun merenpohjasta kohoaa tämä Unikankareen kumpu, jolle rakentuu kulttuurimme synnyinsijat ja tämä Neitsyt Marialle ja pyhälle Henrikille omistettu kirkko.

Tämä kirkko on nähnyt vaurautta, iloa ja hienoja kulkueita ja yhtä aikaa kaipausta, tuhoa, surua ja osattomuutta. Tänne ihmiset ovat tuoneet elämänsä, löytäneet lohdutuksen ja vieneet sen arkeensa.

Ja sitten on ihmisiä, jotka olisivat kyllä halunneet astella tätä käytävää, löytää alttarin ja lohdutuksen, mutta siihen ei ole ollut mahdollisuutta. Syitä on paljon. On sisäisiä esteitä, on eri aikakauden ihmiskäsityksen luomia esteitä ja on kirkon perinteestä tulevia esteitä.

Kirkon portinvartijat ovat toisille ovet avanneet ja toisilta ne sulkeneet. Sellainen on tämän Jumalan huoneen historia ja todellisuus.

Tähän askeleeni lomittuvat. Mielessäni ovat aikaisemmat sukupolvet, myös isoisäni, joka aikanaan mieli arkana kulki tätä käytävää. Käytävää, jonka päässä on alttari, johon polvistua ja josta aloittaa työt.

Elämän rajoilla

Sukupolvien kohtaamisessa tiivistyvät elämän syvät merkitykset ja jatkuvuus.

Ehkä tiedät, miltä tuntuu pitää sylissä vastasyntynyttä. Kokemuksessa on jotain samaa, kun silittää pitkän elämän eläneen ihmisen ohutta ihoa. Sanat eivät tavoita, mutta elämäntunto on sormenpäissä ja ihossa, ja ne ymmärtävät toisiaan.

Jerusalemin temppelin käytävällä kohtaavat Jeesus ja Simeon, vauva ja vanhus, viattomuus ja viisaus, matkan alku ja loppu.

Temppeli on juutalaisen uskonnon ja uhrimenojen keskus. Juutalaisen lain mukaan lapsi oli pyhitettävä ja äidin oli puhdistauduttava. Näin toimivat Maria ja Joosef. Niin olivat tehneet lukuisat vanhemmat ennen heitä.

Vaikka maailma ja uskonnolliset traditiot ovat sittemmin vapautuneet, paljon on ihmiseltä Jumalan nimissä vaadittu ja yhä vaaditaan.

Tänään osana pitkää kulkuetta ajattelen erityisesti sinua, joka kannat sielussasi ja ruumiissasi vaatimusten viittaa, jonka ihmiset ovat pukeneet ylessi Jumalan nimissä.

Ethän unohda, että temppeliin saapuva lapsi mursi kaikki kahleet. Vaatimusten käytävältä alkoi uusi aika, lähti liikkeelle vapauden kulkue.

Jerusalemien temppelissä oli ruuhkaa. Nyt kirkkosali edessäni on tyhjä. Mielessäni on kuitenkin kasvoja ja tunnen yhteyden. Yhdessä muodostamme tämän päivän kulkueen.

Simeon ja Hanna

Simeon on kulttuurimme vastakuva. Hän on maanhiljaisten arkkityyppi ja kärsivällisyyden perikuva. Jokaisen kaipaavan matkaystävä. Kaipaus on ollut Simeonin seuralainen koko hänen elämänsä ajan. Kuinka monet kerrat hän on lähtenyt temppelistä sydän tyhjänä ja mielessä rauhattomuus.

Simeon on usein nähnyt, miten perheet tulevat ja uhraavat. Mutta nyt on erilainen päivä. Simeon näkee usein toistuneessa jotain enemmän. Katseet kohtaavat ja Simeon nostaa lapsen käsivarsilleen: Minun silmäni ovat nähneet sinun pelastuksesi!

Mennyt ja tuleva koskettavat toisiaan, odotus ja täyttymys katsovat toisiaan. Simeon saa katsoa tulevaisuutta. Saisimmeko mekin?

Temppelissä paikalla on myös profeetta Hanna. Kertomus Hannasta ei kuulu kynttilänpäivään, mutta siitä Luukas kertoisi seuraavaksi.

Hanna on jo vanha ja elänyt pitkään leskenä. Hän palveli yötä päivää Jumalaa, ja kerrotaan, ettei hän poistunut temppelistä lainkaan. Sellainen uskollinen Jumalan palvelija, lakkaamattoman rukouksen ihminen. Nainen, joita Jumalan huoneissa tapaamme yhä kaikkialla maailmassa. Hannasta tiedämme vain vähän. Luukas kertoo kuitenkin Hannasta olennaisen. Jeesus-lapsen kohtaamisen jälkeen Hanna ”ylysti Jumalaa ja puhui lapsesta kaikille”.

Simeonin uskonkokemus ei ole unohtunut. Se on tänäänkin kaikunut näissä holveissa ja monissa kodeissa. Sanat ovat tavoittaneet unohdetut ja lohdutusta vaille jääneet. Näinä päivinä hänen sanansa lausutaan kirkoissa halki maailman. Eikä vain tänään, sillä Simeonin kiitoslaulu kohoaa kaipaavien huulilta joka ilta rukoushetkissä läpi kristikunnan.

Hannan sanoja emme samalla tavalla tunne.

Vaiettujen hätähuuto

Tänään alkava Yhteisvastuukeräys kiinnittää katseen vanhoihin ihmisiin. Heihin, joiden kertomusta kukaan ei kerro. Se kutsuu niiden seuraan, jotka elävät yksin, köyhyydessä tai muuten vailla suojaa. Se ohjaa katsomaan vanhan ihmisen elämäntodellisuutta ja arkea, kaikkea sitä, jonka ohi ruuhkavuosissa kuljemme.

On monia, jotka vain katsovat ikkunasta ulos maailmaan, kuin näytelmää, katsomosta. Ihmisiä, joille omasta kodista on tullut vankila ja ovisilmästä ikkuna kaukaiseen todellisuuteen. On ihmisiä, joilla ei ole ketään. Ihmisiä, joita kukaan ei katso silmiin, eikä varsinkaan kosketa.

Elämää musertava yksinäisyys ei ole itse valittua, sen sanelee pakko. Vanhusten kodeista ja palvelutalojen huoneista kuuluu hätähuuto. Sen Jumala kyllä kuulee, mutta kuulemmeko me?

Kaipausta kulkee ohi

Kynttilänpäivän Jeesus on elämänsä alussa, Simeon ja Hanna lopussa. Tässä alun ja lopun välissä toteutuu ihmisen elämä. Pitkän kotimatkamme seuralaisena elää sammumaton kaipausta rakkauteen ja syliin.

Kuka minua lohduttaisi?

Tämä kysymys, tyhjyys ja ulkopuolisuus voi yllättää meidät sielläkin, missä on temppelin tavoin menoa, liikettä ja rituaaleja. Siellä missä on tiivistynyt vuosisatainen uskon perintö, missä on kaikki lohdutuksen sanat.

Uskallammeko tunnustaa, että kaipausta on myös kirkkojen käytävillä? On harmaantunutta ikävää, on kuolleita sanoja, on toiminnalla ja hallinnolla täytettyä tyhjyyttä, on turhaa tärkeilyä, on todellisuudesta vieraantuneita sanoja, loputtomia sanoja.

Sanon tämän tietoisena siitä, että olen nyt tässä. Täytän tämän huoneen sanoilla ja alkava tieni liittyy ketjuun, jonka piispa Henrik aloitti täällä 900 vuotta sitten.

Kysyn kanssasi, miten Simeonin tavoin kurottautua uuteen? Miten kaipauksesta, rukouksesta ja toistosta harmaantuneina voisimme ottaa syliin tulevaisuuden?

Tarvetta on. Keskellämme on ihmisiä, jotka sisäisissä huoneissaan etsivät ja kaipaavat enemmän kuin aikoihin. Ihmisiä, jotka ovat jättäneet kirkon, mutta rukoilevat yhä. Ihmisiä, jotka etsivät kokonaisvaltaisesti. Ihmisiä, jotka kokevat katsovansa – ehkä tätäkin kuin näytelmää – katsomosta.

Olemmeko tehneet varmoista sanoistamme muureja? Näemme ja tunnistamme kaipauksen, mutta kykenemmekö vastaamaan etsintään, joka tulee meitä vastaan uudella ehkä oudolla tavalla?

Ristiriitaa syventää se, että tiedostamme, ettei maailmassa ole olemassa turhaa kaipausta, ei turhaa rukousta, eikä turhaa etsintää. Yhä väkevämmin tunnistamme myös sen, miten ihmisten kanssa huokaa koko luomakunta.

Vanha Simeon on kaipaavaan ja etsivän uskon kuva, mutta hän tunnisti Jumalan työtä siellä, missä toisten silmät eivät sitä vielä nähneet.

Luostarikokemus

Pitkällä käytävällä on lepoetkiä ja ohuita paikkoja. Viime kesänä olin epävarma ja mietin, mihin tie vie. Kysyin, onko minulla mitään millä rohkaista ja ruokkia, kun itsekin olin niin nälkäinen.

Menin Enonkosken luostariin. Vastassa oli vieraanvarainen ilmapiiri. Nukuin luostarin yläkerrassa. Huoneessa oli pieni, mutta vaikuttava kirjasto. Käsiini sattui kirja, jossa oli Englannissa 1300-luvulla eläneen mystikon Juliana Norwichlaisen ajatuksia. Olin lukenut niitä aiemmin ja palannut hänen kokemuksiinsa tämän kulkutaudin keskellä. Ja ihmetellyt sitä, miten hän mustan surman keskellä luotti, että vielä kaikki kääntyy hyväksi.

Ymmärsin tutusta kirjasta jotain uutta. Julianan rukoili, että Jumala antaisi hänelle kolme haavaa: katumuksen, myötätunnon ja Jumalan lakkaamattoman kaipauksen haavan. Kaikki olivat tärkeitä, mutta erityisesti viimeinen osui: Jumalan lakkaamattoman kaipauksen haava! Olin vuosia rukoillut, että haavani umpeutuisi ja sinä valoisana kesäyönä ymmärsin, että ei: asia onkin juuri päinvastoin. Kunpa Jumalan haavat eivät minussa koskaan umpeutuisi.

En tiedä, millaisien haavojen kanssa sinä elät. Minua tämä näkökulman muutos lohdutti. Haavoistahan kristinuskossa on kyse. Hänen haavojensa hinnalla me olemme parantuneet. (Jes. 53:5).

Sanojen tuolla puolen

Tänään Jeesus ei sano meille mitään. Jeesus katsoo ja suostuu syliin.

Hän katsoo vastasyntyneen viattomuudella: tulin sinua, sinun elämäsi ja sinun vaellustasi varten. Kivinen temppele ei täyttänyt Simeonin kaipausta. Simeonin kaipausta päättyi, kun hänen sylinsä täyttyi.

Tänään osat vaihtuvat. Kristus tulee luoksesi, ottaa syliinsä ja kantaa kappaleen matkaa sydäntään vasten painaen ja kysyy: jaksathan taas, kun minä näin sinua kannan?

Tuomiokirkon käytävältä ovet avautuvat kaupunkiin. Meidät lähetetään maailman kaikkiin kyliin. Kulkueisiin, joissa on eri tavoin kaipaavia, alas painettuja ja ohikatsottuja. Etsi yhteyttä lapsista vanhuksiin. Ota syliin, kaikilla niillä tavoin, mikä nyt vain on mahdollista. Sylissä ihmisen on hyvä olla, sylissä on myös Kristuksen asuinsija.